

BBN–NYM–241

Alkalmazott szociolingvisztika

Tematika

1. Rendszernyelvészet és társadalmi szempontú nyelvészet.
2. A szociolingvisztika elvei és módszertana.
3. Szociolingvisztikai kutatási irányok és eredmények.
4. A szociolingvisztika szempontjainak és eredményeinek alkalmazási lehetőségei: alkalmazott szociolingvisztikai kutatási témák. Az alkalmazott szociolingvisztika elvei és módszerei.
5. Szociolingvisztika és oktatás. Az anyanyelvoktatás és a nyelvi norma. A hátrányos helyzet, a nem standard nyelvváltozatok és az iskolai nyelvhasználat.
6. Az oktatás etnográfia (szociokulturális különbségek a nyelvelsajátításban és az iskolai előmenetel; a vernakuláris kultúra értékei és a standard/nemstandard nyelvváltozatok).
7. A kétnyelvűség/kétkultúráság és az oktatás (kétnyelvű oktatás, kisebbségi (anya)nyelvoktatás). A roma népességgel és a siket közösséggel kapcsolatos oktatási kérdések.
8. Nyelvi egyenlőtlenségek és nyelvi jogok. Osztály-, etnikai és nemi különbségekkel összefüggő nyelvi egyenlőtlenségek.
9. A határon belüli és határon túli nyelvváltozatok és a nyelvművelés.
10. Nyelvtervezés, nyelvpolitika.
11. A szociolingvisztika egyéb alkalmazási lehetőségei. Szociolingvisztika és jog (igazságügyi nyelvészet); jogintézményi diskurzusok szociolingvisztikai vonatkozásai.
12. Szociolingvisztika és egészségügy: hatalom és szolidaritás megnyilvánulásai az orvos–beteg diskurzusokban.

Olvasmányjegyzék

Alapvető kézikönyvek:

- Cseresnyési László: *Nyelvek és stratégiák avagy a nyelv antropológiája*. Tinta Kiadó, Budapest, 2004
- Kiss Jenő: *Társadalom és nyelvhasználat. Szociolingvisztikai alapfogalmak*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp., 1996
- Kontra Miklós (szerk.): *Nyelv és társadalom a rendszerváltás kori Magyarországon*. Osiris Kiadó, Budapest, 2003
- Szociolingvisztikai szöveggyűjtemény. Segédkönyvek a nyelvészet tanulmányozásához XII.*
Szerk. A. Jászó Anna és Bódi Zoltán. Tinta Könyvkiadó, Budapest, 2002
- Trudgill, P.: *Bevezetés a nyelv és társadalom tanulmányozásába*. JGyTF Kiadó, Szeged, 1997
- Wardhaugh, R.: *Szociolingvisztika*. Osiris – Századvég, Budapest, 1. kiadás: 1995

Kötelező olvasmányok:

- Bartha Csilla: Siket közösség, kétnyelvűség és a siket gyermekek kétnyelvű oktatásának lehetőségei. In: Ladányi Mária, Dér Csilla, Hattyár Helga (szerk.): „...még onnét is eljutni túlra...” *Nyelvészeti és irodalmi tanulmányok Horváth Katalin tiszteletére*.

- (Segédkönyvek a nyelvészet tanulmányozásához XXXIII.) Tinta Könyvkiadó, Budapest, 2004, 313–332
- Kiss Jenő: Az anyanyelvoktatás, a nyelvjárások és a nyelvjárási háttérű iskolások. In: *Szociolingvisztikai szöveggyűjtemény*. (Segédkönyvek a nyelvészet tanulmányozásához XII.) Szerk. A. Jászó Anna és Bódi Zoltán. Tinta Könyvkiadó, Budapest, 2002, 234–241
- Kontra Miklós: A magyarországi magyar nyelvhasználat variabilitásáról. In: *A magyar nyelv kézikönyve*. Szerk. Kiefer Ferenc. Akadémiai Kiadó, Budapest, 2003, 301–325
- Kontra Miklós: A határon túli magyar nyelvváltozatok. In: *A magyar nyelv kézikönyve*. Szerk. Kiefer Ferenc. Akadémiai Kiadó, Budapest, 2003, 301–321
- Lanstyák István: Magyar nyelvtervezés a Kárpát-medencében a 21. században. In: Lanstyák István – Szabó Mihály Gizella: *Magyar nyelvtervezés Szlovákiában. Tanulmányok és dokumentumok*. Kalligram Könyvkiadó, Pozsony, 127–141
- Lanstyák István – Szabó Mihály Gizella: Nyelvpolitika a kisebbségek oktatásában. In: Lanstyák István – Szabó Mihály Gizella: *Magyar nyelvtervezés Szlovákiában. Tanulmányok és dokumentumok*. Kalligram Könyvkiadó, Pozsony, 2002, 76–83
- Pálmáné Orsós Anna: A magyarországi beás nyelv oktatási és nyelvtervezési kérdései. In: Kálmán László (szerk.): *KB 120. A titkos kötet. Nyelvészeti tanulmányok Bánréti Zoltán és Komlósy András tiszteletére*. MTA Nyelvtudományi Intézet – Tinta Könyvkiadó, Budapest, 2006, 67–86
- Pléh Csaba: Stigmatizáció és nyelvi tudat. In: Kontra Miklós (szerk.): *Nyelv és társadalom a rendszerváltás kori Magyarországon*. Osiris Kiadó, Budapest, 2003, 256–277
- Réger Zita: Nyelvi szocializáció és hátrányos helyzet: a nyelvi hátrány problémája az iskolában. In: Uő: *Utak a nyelvhez. Nyelvi szocializáció – nyelvi hátrány*. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1990, 89–154
- Kontra Miklós: Kitekintés: politika, igazságszolgáltatás, emberi jogok, iskola. In: Uő (szerk.): *Nyelv és társadalom a rendszerváltás kori Magyarországon*. Osiris Kiadó, Budapest, 2003, 323–335

A tematikához kötődő magyar nyelvű tanulmánykötetek:

- Beregszászi Anikó – Csernicskó István – Orosz Ildikó: *Nyelv, oktatás, politika*. Kárpátaljai Magyar Tanárképző Főiskola, Beregszász, 2001
- Beregszászi Anikó – Csernicskó István: *...itt mennyit ér a szó? Írások a kárpátaljai magyarok nyelvhasználatáról*. PoliPrint, Ungvár, 2004
- Csernicskó István – Váradi Tamás (szerk.): *Kisebbségi magyar iskolai nyelvhasználat*. Tinta Könyvkiadó, Budapest, 1996
- Borbély Anna (szerk.): *Nyelvek és kultúrák érintkezése a Kárpát-medencében*. MTA Nyelvtudományi Intézete, Budapest, 2000
- A családi nyaggtatástól a munkahelyi nyelvhasználatig. Szociolingvisztikai tanulmányok magyar nyelven*. (Segédkönyvek a nyelvészet tanulmányozásához 54.) Szerk. Huszár Ágnes. Pécsi Tudományegyetem Nyelvtudományi Doktori Iskola – Tinta Kiadó, Budapest, 2006
- A. Jászó Anna és Bódi Zoltán (szerk.): *Szociolingvisztikai szöveggyűjtemény. Segédkönyvek a nyelvészet tanulmányozásához XII.* Tinta Könyvkiadó, Budapest, 2002
- Kontra Miklós: *Közérdekű nyelvészet*. Osiris Kiadó, Budapest, 1999
- Kontra Miklós – Saly Noémi (szerk.): *Nyelvmentés vagy nyelvárulás? Vita a határon túli magyar nyelvhasználatról*. Osiris Kiadó, Budapest, 1998
- Szépe György: *Nyelvpolitika: múlt és jövő (tanulmányok)*. Szerkesztő: Fóris Ágota. Iskolakultúra, Pécs, 2001

Szépe György – Derényi András (szerk.): *Nyelv, hatalom, egyenlőség. Nyelvpolitikai írások.* Corvina, 1999

Válogatott idegennyelvű szakirodalom:

Fasold, R.: *Introduction to Sociolinguistics I. The Sociolinguistics of Society.* Chapter 10: Language-Planning Cases; Chapter 11: Vernacular Language Education. Oxford: Blackwell, 1984

Fasold, R.: *Introduction to Sociolinguistics II. Sociolinguistics of Language.* Chapter 9: Some Applications of the Sociolinguistics of Language. Oxford: Blackwell, 1990

Giles, H. – Coupland, J. – Coupland, N. (eds.): *Contexts of Accommodation: Developments in Applied Sociolinguistics (Studies in Emotion and Social Interaction).* Cambridge: Cambridge University Press, 1991

Spolsky, B.: *Sociolinguistics.* Chapter 7: Applied Sociolinguistics. Oxford: Oxford University Press, 1998

Trudgill, P. (ed.): *Applied Sociolinguistics.* London: Academic Press, 1984

Wolfram, W. – Schilling – Estes, N.: *American English. Dialects and Variation.* Chapter 10: On the Applications of Dialect Study. Chapter 11: Dialect Awareness in the School and Community. Oxford: Blackwell, 1998 (second edition: 2005)